

Apie leksikono paiešką trumpai

1. Leksikone (<https://kalbu.vdu.lt/mokymosi-priemones/leksikonas/>) sukaupti duomenys randami pasirinkus *Antraštyno vienetų paiešką*.

APIE PROJEKTĄ

MOKYMOSI PRIEMONĖS

PROJEKTO AUTORIAI

LT

MOKOMASIS LIETUVIŲ KALBOS VARTOSENOS LEKSIKONAS

Antraštyno vienetų paieška

Kolokatų paieška

Apie leksikoną

Apie paiešką

Antraštynas

ą č é ė į š ū ū ž

[veskite ieškomą žodį...]

Ieškoti

2. Pasirinkus *Antraštyno vienetų paiešką* galima ieškoti žodžio arba ieškoti pagal žodžio dalį. Leksikone galima rasti ir žodžių (pvz., *sveikata*, *nesveikas*), ir pastoviųjų žodžių junginių (pvz., *valgyk į sveikatą*).

MOKOMASIS LIETUVIŲ KALBOS VARTOSENOS LEKSIKONAS

Antraštyno vienetų paieška

Kolokatų paieška

Apie leksikoną

Apie paiešką

Antraštynas

ą č é ė į š ū ū ž

sveika

Ieškoti

sveikas_1

sveikata

nesveikas

nesveikai

valgyk į sveikatą

Paieško

3. Prie kai kurių žodžių gali būti prirašyti skaičiai (pvz., SVEIKAS_1 ir sveikas_2). Taip leksikone žymimi homonimai – vienodos formos, bet skirtingos reikšmės žodžiai. Homonimai pateikiami atskirais įrašais.

Antraštinio vienetų paieška Kolokatų paieška Apie leksikoną Apie paiešką Antraštynas

ą č é ė į š ū ų ž

sveika

Ieškoti

sveikas kaip ridikas

sveikas sugrįžęs interjection

SVEIKAS_1 adjective (149)

sveikas_2 interjection (210)

SVEIKATA noun_sg (223)

Prie žodžių nurodoma kalbos dalis, šalia skliaustuose žymimas dažnumas – kiek kartų šis žodis pavartotas mokomajame tekстыne. Prie pastoviųjų žodžių junginių dažnumas nenurodomas (žr. *sveikas kaip ridikas*, *sveikas sugrįžęs*).

4. Dalis žodžių yra užrašyti didžiosiomis raidėmis, pavyzdžiui, SVEIKATA, SVEIKAS_1. Tokie žodžiai yra dažni mokomajame tekстыne (buvo pavartoti 100 ir daugiau kartų), jiems parengtas **ilgasis aprašas**, t. y. aprašas su **vartosenos modeliais**. **Vartosenos modeliais parodomos reikšmės**. Paspaudus ant SVEIKAS_1 ir pasirinkus kortelę **Reikšmės**, matyti, kad šio būdvardžio skiriama viena reikšmė, kuri realizuojama trimis modeliais (1.1 modelis, 1.2 modelis, 1.3 modelis). Kol modelis neišskleistas, prie jo matyti po vieną pavyzdį. Paspaudus pliuso ženklą, galima peržiūrėti modelį ir rasti daugiau pavyzdžių.

Antraštinio vienetų paieška

Kolokatų paieška

Apie leksikoną

Apie paiešką

Antraštynas

ą č é ė į š ū ų ž

sveikas_1

Ieškoti

SVEIKAS_1 adjective (149)

Reikšmės

Kaitybinės formos

Fonetinė informacija

1 REIKŠMĖ

⊕ 1.1 modelis:

Vėliau įvairiose knygose perskaitytą teoriją apie sveiką gyvenseną ėmiau taikyti gyvenime – tai pagerino jo kokybę.

⊕ 1.2 modelis:

Nesu skaitęs ar matęs, kad visiškai sveikas žmogus išsikraustytų iš proto būdamas toks jaunas, tačiau smegenys atrodytų visiškai sveikos.

⊕ 1.3 modelis:

Kaip matai esu sveikas ir gyvas.

5. Išskleidus konkretų modelį, pateikiama trijų spalvų lentelė, kurioje atskiri stulpeliai žymi gramatinį, semantinį ir leksinį lygmenį. Modelis skaitomas iš viršaus į apačią: pirmas stulpelis yra gramatinis lygmuo (žymimas mėlyna spalva), antrasis stulpelis – semantinis lygmuo (rausva spalva), trečiasis stulpelis – leksinis lygmuo (violetinė spalva). Aprašomasis žodis modelyje žymimas didžiosiomis raidėmis.

MOKOMASIS LIETUVIŲ KALBOS VARTOSENOS LEKSIKONAS

1 REIKŠMĖ

☰ 1.1 modelis: ↓

[SVEIKAS] [Mod]

SVEIKAS	AtrA	SVEIKAS
Mod	abstraktas	gyvensena, protas, gyvenimo būdas
	asmuo	žmogus

- Vėliau įvairiose knygose perskaitytą teoriją apie sveiką gyvenseną ėmiau taikyti gyvenime – tai pagerino jo kokybę.
- Amžius neturi didelės įtakos - vertinu žmogų pagal jo norus ir sveiką protą.
- Buvo padaryta išvada, kad nėra jokio pagrindo sveikiems žmonėms rekomenduoti mažinti druskos vartojimą.
- Vertinu ištikimybę, dorą ir sveiką gyvenimo būdą.
- „Birutės viloje“ kvėpuokite mineralinio vandens prisotintu oru ir paragaukite sveikos vaistažolių arbatos.

☰ 1.2 modelis:
Nesu skaitęs ar matęs, kad visiškai sveikas žmogus išsikraustytų iš proto būdamas toks jaunas, tačiau smegenys atrodytų visiškai sveikos.

Pavyzdžiui, būdvardžio SVEIKAS_1 1.1 modelyje gramatiniame lygmenyje užfiksuota, kad *sveikas* vartojamas kaip derinamasis pažymins žodžių junginiuose su modifikatoriumi (Mod), kuris dažnai reiškia abstraktą arba asmenį (semantinis lygmuo), o dažniausiai parenkami abstraktų grupės žodžiai yra *sveika* + *gyvensena*, *sveikas* + *protas*, *sveikas* + *gyvenimo būdas* (jie nurodyti leksiniame modelio lygmenyje). Visi šie modelyje užfiksuoti vartosenos požymiai atsispindi pavyzdžiuose, todėl pavyzdžių skaičius priklauso nuo modelio sandaros ir dažnumo.

6. Mažosiomis raidėmis leksikono antraštyne žymimi žodžiai ir žodžių junginiai, kurie mokomajame tekстыne pavartoti rečiau nei 100 kartų, pvz., *sveikti* ir *sveikas sugrįžęs*. Jiems parengti **trumpieji aprašai**, kuriuose pateikiami tik pavyzdžiai, susieti su konkrečiomis reikšmėmis.

MOKOMASIS LIETUVIŲ KALBOS VARTOSENOS LEKSIKONAS

Antraštyno vienetų paieška   Kolokatų paieška   Apie leksikoną   Apie paiešką   Antraštynas

ą   č   é   ė   į   š   ū   u   ž

sveikti Ieškoti

sveikti verb (10)

Reikšmės   Kaitybinės formos   Fonetinė informacija

1 REIKŠMĖ

☰ pavyzdys: ↓

- Jonas pamažu ėmė sveikti.
- Sveik greičiau.
- Gerk vaistus ir sveik!

Dariniai: pasveikti
Pamatinis žodis: sveikas

MOKOMASIS LIETUVIŲ KALBOS VARTOSENOS LEKSIKONAS

Antraštyno vienetų paieška   Kolokatų paieška   Apie leksikoną   Apie paiešką   Antraštynas

ą   č   é   ė   į   š   ū   ų   ž

sveikas sugrįžęs   **leškoti**

sveikas sugrįžęs   interjection

Reikšmės   **Kaitybinės formos**   Fonetinė informacija

1 REIŠMĖ

☰ pavyzdys:

- Sveikas sugrįžęs.
- Sveiki sugrįžę!
- Sveika sugrįžusi namo.

7. **Ilgajame apraše** pateiktus modelius (su pavyzdžiais), **trumpajame apraše** pateiktus pavyzdžius galima parsisiųsti kaip *Word* dokumentą (žr. paryškintą paveikslėlį).

MOKOMASIS LIETUVIŲ KALBOS VARTOSENOS LEKSIKONAS

Antraštyno vienetų paieška   Kolokatų paieška   Apie leksikoną   Apie paiešką   Antraštynas

ą   č   é   ė   į   š   ū   ų   ž

sveikti   **leškoti**

sveikti   verb   (10)

Reikšmės   **Kaitybinės formos**   Fonetinė informacija

1 REIŠMĖ

☰ pavyzdys:

- Jonas pamažu ėmė sveikti.
- Sveik greičiau.
- Gerк vaistus ir sveik!

Dariniai: [pasveikti](#)
Pamatinis žodis: [sveikas](#)

8. *Antraštyno vienetų paieškoje* kortelėje **Kaitybinės formos** nurodyta, kokiomis formomis aprašomas žodis pavartotas mokomajame tekстыne; kaitybinės formos sukirčiuotos, skliaustuose nurodytas kiekvienos formos dažnumas ir morfologinės pažymos (jos paaiškintos **morfologinių pažymų lentelėje**).

MOKOMASIS LIETUVIŲ KALBOS VARTOSENOS LEKSIKONAS

sveikinti verb (67)

Reikšmės

Kaitybinės formos

Fonetinė informacija

sveikinu/svėikinu VERB.FIN.PRS.1.SG.IND (41)
 sveikiname/svėikiname VERB.FIN.PRS.1.PL.IND (8)
 sveikina/svėikina VERB.FIN.PRS.3.IND (6)
 sveikinam/svėikiname VERB.FIN.PRS.1.PL.IND (4)
 sveikino/svėikino VERB.FIN.PST.DFN.3.IND (2)
 sveikinti/svėikinti VERB.INF (1)
 sveikindami/svėikindami VERB.~PSD.PL.M (1)
 sveikinant/svėikinant VERB.~PAD.PRS (1)
 sveikintinos/svėikintinos VERB.PTCP.PL.F.~NEC.NOM (1)
 sveikinantis/svėikinantis VERB.PTCP.PRS.SG.M.~ACT.NOM (1)
 sveikinami/svėikinami VERB.PTCP.PRS.PL.M.PASS.NOM (1)

9. *Antraštyno vienetų paieškos* kortelėje *Fonetinė informacija* pateikiama sukirčiuota antraštinė žodžio ar pastoviojo žodžių junginio forma, laužtiniuose skliaustuose – transkripcija, po jos – garso įrašas (spausti trikampio paveikslėlių).

MOKOMASIS LIETUVIŲ KALBOS VARTOSENOS LEKSIKONAS

Antraštyno vienetų paieška

Kolokatų paieška

Apie leksikoną

Apie paiešką

Antraštynas

ą č ė ę į š ū ų ž

sveikinti

ieškoti

sveikinti verb (67)

Reikšmės

Kaitybinės formos

Fonetinė informacija

svėikinti [ˈsʲvʲɛːɪkʲɪnʲtʲɪ] ▶